

OBYWATELE EUROPEJSCY A WŁASNOŚĆ INTELEKTUALNA: POSTRZEGANIE, ŚWIADOMOŚĆ I ZACHOWANIA

STRESZCZENIE

OBYWATELE EUROPEJSCY A WŁASNOŚĆ INTELEKTUALNA:
POSTRZEGANIE, ŚWIADOMOŚĆ I ZACHOWANIA

Streszczenie: czerwiec 2023 r.

Spis treści

Streszczenie	4
1. Własność intelektualna – świadomość i postrzeganie	4
2. Towary podrobione – zachowania i czynniki napędzające konsumpcję.....	5
3. Treści pirackie w internecie – zachowania i czynniki napędzające konsumpcję	8

STRESZCZENIE

W niniejszym sprawozdaniu przedstawiono ustalenia z badania przeprowadzonego w 2023 r. pt. „Obywatele europejscy a własność intelektualna: postrzeganie, świadomość i zachowania” (2023 r., badanie poświęcone postrzeganiu własności intelektualnej). Głównym celem tego badania jest zgromadzenie wiedzy na temat stosunku europejskich konsumentów do własności intelektualnej, stopnia przestrzegania związanych z nią praw, a także ich ogólnego zrozumienia.

W przeciwieństwie do poprzednich trzech edycji badania, które przeprowadzono telefonicznie, badanie poświęcone postrzeganiu własności intelektualnej w 2023 r. przeprowadzono w całości online. Ta zmiana metodologii nie pozwoliła na przeprowadzenie zwyczajowej analizy tendencji. Zamiast niej w sprawozdaniu zawarto ogólne uwagi dotyczące zmian w tendencjach między latami 2020 i 2023. Biorąc pod uwagę zmianę sposobu przeprowadzania badania i zmianę populacji, badanie postrzegania własności intelektualnej w 2023 r. stanowi nowy punkt odniesienia dla przyszłych edycji badania.

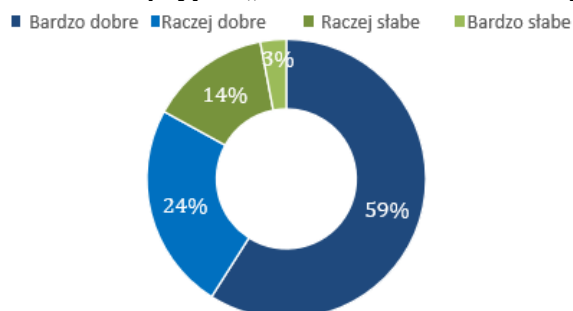
W okresie od 30 stycznia 2023 r. do 15 lutego 2023 r. przeprowadzono łącznie 25 824 wywiady z osobami w wieku 15 lat i więcej, we wszystkich państwach członkowskich UE.

1. WŁASNOŚĆ INTELEKTUALNA – ŚWIADOMOŚĆ I POSTRZEGANIE

Zdecydowana większość Europejczyków twierdzi, że raczej dobrze lub bardzo dobrze rozumie znaczenie pojęcia własności intelektualnej. Można też wyraźnie zauważyć zgodność co do znaczenia poszanowania własności intelektualnej dla ochrony praw i dochodów producentów towarów i treści, jak również jakości ich produktów.

83% Europejczyków twierdzi, że raczej dobrze lub bardzo dobrze rozumie znaczenie pojęcia własności intelektualnej. Poziom świadomości na ten temat jest wysoki, niezależnie od tego, czy badane osoby kupowały podrabiane produkty czy uzyskiwały dostęp do treści internetowych z nielegalnych źródeł. Między tymi dwoma grupami nie ma istotnych różnic.

Rozumienie znaczenia pojęcia „własność intelektualna” jest...

Pyt. 1: Czy uważają Państwo, że bardzo dobrze, raczej dobrze, raczej słabo czy bardzo słabo rozumieją znaczenie pojęcia „własność intelektualna”?
(Całkowita liczebność próby; n = 25 824).

Respondenci z całej Europy również zdecydowanie są zgodni co do znaczenia poszanowania własności intelektualnej. Zgodnie z ustaleniami z 2020 r. większość (93%) respondentów jest zgodna co do tego, że ważne jest, aby wynalazcy, wydawcy, twórcy i artyści mogli chronić swoje prawa i otrzymywać wynagrodzenie za swoją pracę. Również większość z nich (91%) uważa, że poszanowanie własności intelektualnej jest ważne, aby powstrzymać innych przed nieuprawnionym podawaniem się za twórcę dzieła sztuki lub wynalazcę, przy czym podobny odsetek (81%) zgadza się, że ma to wpływ na jakość produktów i usług.

Mimo tej powszechnej świadomości znaczenia ochrony własności intelektualnej niewielu Europejczyków uważa, że konsumenci tacy jak oni sami są głównymi beneficjentami tej ochrony (8%). Z kolei ponad połowa respondentów uważa artystów wykonawców, takich jak muzycy (54%), oraz twórców treści artystycznych (52%) za grupy, które czerpią największe korzyści z tej ochrony.

2. TOWARY PODROBIONE – ZACHOWANIA I CZYNNIKI NAPĘDZAJĄCE KONSUMPCJĘ

Europejczycy są co do zasady świadomi negatywnego wpływu towarów podrobionych i przeważnie nie przyjmują argumentów przemawiających za zakupem takich towarów. Osoby młodsze są jednak zazwyczaj bardziej na nie otwarte, przede wszystkim ze względów finansowych.

Europejczycy na ogół są świadomi różnych negatywnych skutków kupowania towarów podrobionych. W tym kontekście najczęściej są zdania, że wspiera się w ten sposób **zachowania nieetyczne (83%) i organizacje przestępcze (80%)**. Większość respondentów (79%) uważa również, że ma to szkodliwy wpływ na gospodarkę, ponieważ prowadzi do upadku przedsiębiorstw i likwidacji miejsc pracy. Ponadto jeśli chodzi o uznawanie zakupu towarów podrobionych za **zagrożenie dla zdrowia i bezpieczeństwa oraz dla środowiska**, to nieco mniej, bo około dwie trzecie, również się z tym zgadza.

Rozumienie negatywnych skutków kupowania towarów podrobionych

Pyt. 3b: W jakim stopniu zgadzają się Państwo lub nie z następującymi stwierdzeniami? (Całkowita liczebność próby; n = 25 824).

Odzwierciedleniem świadomości na temat negatywnych skutków kupowania towarów podrobionych jest fakt, że większość Europejczyków, podobnie jak w poprzednich edycjach badania, w dalszym ciągu nie zgadza się z różnymi argumentami, które mogłyby usprawiedliwić takie zachowania. Najsilniej sprzeciwiają się twierdzeniu, że dopuszczalne byłoby kupowanie towarów podrobionych, ponieważ wszyscy to robią (81%), oryginalny produkt nie jest lub jeszcze nie jest dostępny (76%) oraz gdy dotyczy to produktów luksusowych (75%). **Okolo jedna trzecia respondentów jest jednak skłonna zaakceptować zakup towarów podrobionych, gdy cena oryginału jest zbyt wysoka.**

Stopień akceptacji tych powodów jest różny w różnych grupach wiekowych. Co do zasady **młodszy konsumenci są bardziej otwarci na uzasadnienia zakupu towarów podrabianych**, przede wszystkim ze względu na kwestie finansowe. Na przykład 50% osób w wieku od 15 do 24 roku życia zgadza się lub raczej się zgadza, że dopuszczalne jest kupowanie podrabianych produktów, gdy cena oryginalnego produktu jest zbyt wysoka, a 41% twierdzi, że dopuszczalne jest kupowanie podrabianych produktów luksusowych.

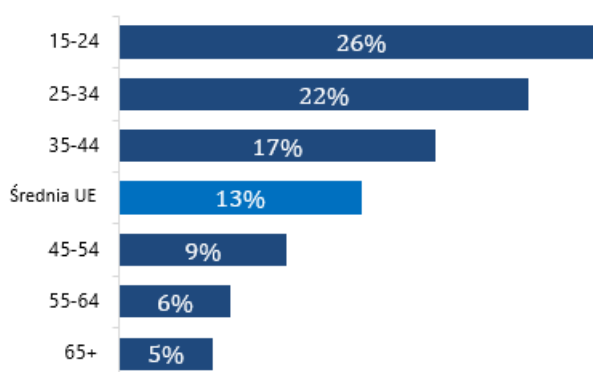
Nieco ponad 1 na 10 Europejczyków przyznaje się do zakupu towarów podrobionych, przy czym młodszy Europejczycy robią to dwukrotnie częściej niż starsi. Jednocześnie około 4 na 10 zastanawiało się, czy zakupiony przez nich produkt jest podrobiony.

Odsetek Europejczyków, którzy deklarują, że w ciągu ostatnich 12 miesięcy celowo kupili towary podrobione, pozostaje niski i wynosi 13%. Jest to liczba wyższa niż w poprzednich edycjach badania,

ale internetowy charakter badania (i nieobecność osoby prowadzącej badanie) mógł sprawić, że do takiego działania przyznało się więcej respondentów, niż miało to miejsce w przeszłości.

W ciągu ostatnich 12 miesięcy młodsi konsumenci byli znacznie bardziej skłonni do celowego zakupu towarów podrzobionych. Około jedna czwarta (26%) konsumentów w wieku między 15 a 24 rokiem życia przyznała, że dokonała takich zakupów – to dwa razy więcej niż średnia UE.

Osoby celowo kupujące towary podrzobiane z podziałem na wiek

Pyt. 4a: Które z poniższych działań podjęli Państwo w ciągu ostatnich 12 miesięcy? (Całkowita liczebność próby; n = 25 824) –
Odsetek „tak”

Ponadto **39% Europejczyków zastanawiało się, czy zakupiony produkt jest towarem oryginalnym czy podrzobionym.** Odsetek ten wzrasta do 52% wśród młodszych konsumentów w wieku między 15 a 24 rokiem życia. Jednocześnie tylko 15% Europejczyków zgłasza zakup towarów podrzobionych w wyniku wprowadzenia ich w błąd, ale wynik ten ponownie jest wyższy wśród młodszych respondentów (23%).

Nie dziwi fakt, że osoby, które celowo kupowały towary podrzobione, częściej niż przeciętny Europejczyk uważają, że istnieją możliwe do zaakceptowania powody takiego zachowania.

Dotyczy to wszystkich stwierdzeń przedstawionych respondentom w badaniu, co sugeruje, że nie ma jednego powodu, który skłaniałby konsumentów do kupowania towarów podrzobionych. Najczęściej są oni zdania, że kupno towarów podrzobionych jest dopuszczalne, gdy cena oryginalnego produktu jest zbyt wysoka (71%) i gdy dotyczy to produktu luksusowego (63%). Większość osób kupujących towary podrzobione uważa również, że takie zachowanie jest dopuszczalne, gdy produkt nie jest (lub jeszcze nie jest) dostępny (61%) oraz gdy jakość produktu nie ma znaczenia (61%). Ponad połowa z nich (54%) zgadza się z twierdzeniem, że kupowanie towarów podrzobionych jest dopuszczalne, ponieważ wszyscy to robią.

Towary podrzobione wiążą się z ryzykiem narażenia na szkodę, jednak niższa cena, lepsza jakość i szerszy wybór oryginalnych produktów mogłyby być ważnymi czynnikami skłaniającymi nabywców do zaprzestania kupowania towarów podrzobionych. Względy dotyczące szkody dla innych (np. dla gospodarki lub producentów) mają mniejszy wpływ, ale są ważniejsze dla młodszych nabywców towarów podrzobionych niż dla starszych.

Większa przystępność cenowa produktów oryginalnych pozostaje najczęściej wymienianym powodem zaprzestania kupowania towarów podrzobionych, co zaobserwowano także we wcześniejszych edycjach badania (wymieniło ją 43% respondentów). Obok niższej ceny oryginalnych produktów powszechnie wymienia się szerszą ofertę lub wyższą jakość (25%). Oprócz tych dwóch powodów odnoszących się do oferty produktów oryginalnych ryzyko negatywnych doświadczeń z towarami podrzobionymi, jak np. zła jakość produktu (27%), zagrożenie dla bezpieczeństwa lub zdrowia (25%) czy też ryzyko grzywny lub kary (21%), to stosunkowo często występujący czynnik powstrzymujący konsumentów przed zakupem takich produktów.

Najmniej prawdopodobne jest, że osoby kupujące towary podrzobione przestałyby to robić ze względu na (lepiej) zrozumienie szkodliwych skutków tej praktyki dla społeczeństwa, takich jak likwidowanie miejsc

pracy i straty dla gospodarki (19%), dla producentów oryginalnych produktów (19%) lub dla środowiska (16%). Warto zauważyć, że osoby młode (między 15 a 24 rokiem życia) znacznie częściej biorą te konsekwencje pod uwagę (23% dla każdego z powyższych skutków).

Szkodliwy wpływ na nich samych, społeczeństwo i producentów jest najważniejszym czynnikiem skłaniającym osoby, które nie kupują towarów podrabianych, do powstrzymania się od tego – ważniejszym niż przystępność cenowa, jakość lub dostępność oryginalnych produktów.

Dla osób, które nie kupują towarów podrabianych, fakt, że wspomagają one organizacje przestępcze, jest najważniejszym powodem, dla którego tego nie robią (wymienionym przez 36% z nich). W dalszej kolejności znajdują się zagrożenia dla zdrowia i bezpieczeństwa (34%) oraz szkody poniesione przez producentów oryginalnych produktów (33%).

3. TREŚCI PIRACKIE W INTERNECIE – ZACHOWANIA I CZYNNIKI NAPĘDZAJĄCE KONSUMPCJĘ

Większość Europejczyków sprzeciwia się korzystaniu z nielegalnych źródeł w celu uzyskania dostępu do treści online, ale osoby młode są zwykle bardziej skłonne do uzasadniania takiego zachowania niż osoby starsze.

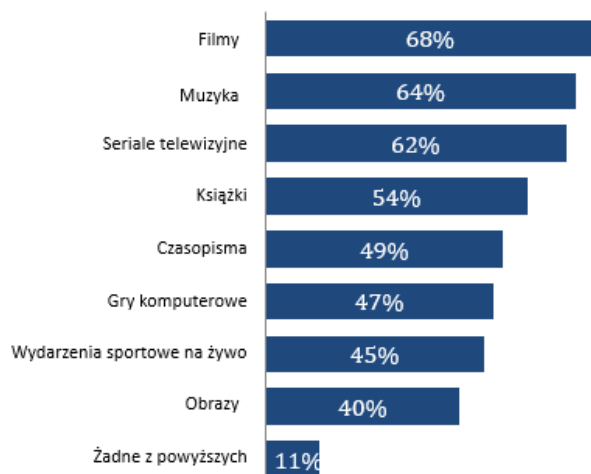
Zasadniczo większość Europejczyków nie popiera korzystania z treści cyfrowych pochodzących z nielegalnych źródeł. Większość nie zgadza się z licznymi powodami, które są czasem wykorzystywane do usprawiedliwienia takiego zachowania, jak np. że jest to w porządku, jeśli dotyczy to wyłącznie użytku osobistego (65% nie zgadza się lub raczej nie zgadza się z tym), jeśli cena treści jest zbyt wysoka (72%) lub jeśli treści nie są dostępne z legalnego źródła (74%).

Poziom akceptacji wśród osób młodszych jest znacznie wyższy. Podczas gdy tylko 19% Europejczyków w wieku między 55 a 64 rokiem życia oraz 18% osób w wieku co najmniej 65 lat akceptuje możliwość dostępu do treści z nielegalnych źródeł, jeśli ich cena jest zbyt wysoka, akceptacja tego faktu wzrasta odpowiednio do 41% i 46% wśród osób w wieku 25–34 i 15–24 lata. Podobnie osoby młodsze znacznie częściej zgadzają się z tym, że nielegalny dostęp do treści jest akceptowalny, jeśli oryginalny produkt nie jest jeszcze dostępny (44% osób w wieku między 15 a 24 rokiem życia zgadza się z tym stwierdzeniem) i jeśli jest on przeznaczony wyłącznie do użytku osobistego (48%).

Zdecydowana większość Europejczyków zna przynajmniej jeden rodzaj źródła oferującego legalne treści, przy czym większość z nich woli korzystać z takich źródeł niż ze źródeł nielegalnych, pod warunkiem że są one przystępne cenowo.

Poziom świadomości Europejczyków na temat źródeł oferujących legalne treści online pozostaje wysoki. Prawie 9 na 10 osób jest świadomych istnienia w ich kraju co najmniej jednego rodzaju źródła oferującego legalne treści, najczęściej filmy (68% jest świadomych istnienia takich źródeł), muzykę (64%), seriale telewizyjne (62%) i książki (54%). Źródła legalnie udostępniające gry wideo, wydarzenia sportowe na żywo i zdjęcia są mniej znane. Znajomość tych źródeł jest nieco niższa niż średnia w grupie wiekowej 15-24 lata, z wyjątkiem źródeł z gramami wideo. Również osoby w wieku powyżej 65 lat mają mniejszą wiedzę na temat różnych rodzajów źródeł oferujących legalne treści, z wyjątkiem czasopism online.

Świadomość istnienia źródeł oferujących legalne treści

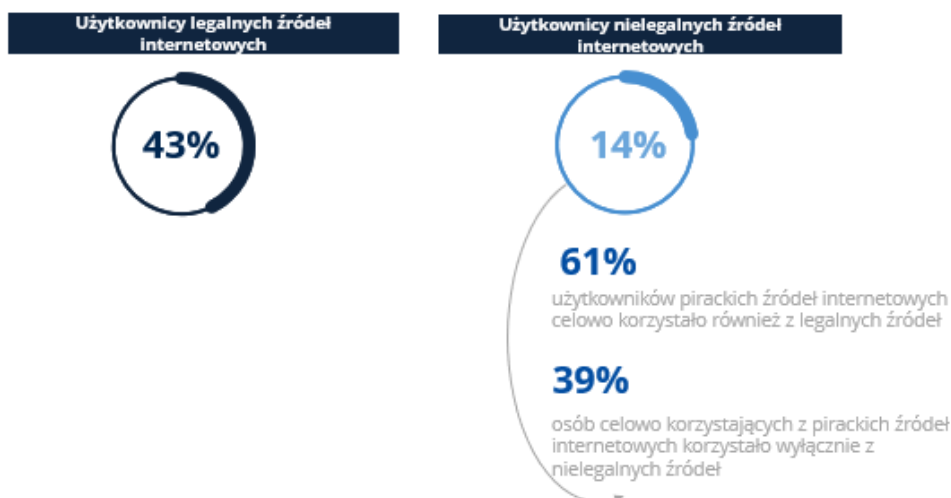
Pyt. 6: Spośród rodzajów treści wymienionych poniżej, dla których znają Państwo legalne źródła dostępne w Państwie kraju, umożliwiające dostęp do nich lub ich pobieranie/przesyłanie strumieniowe w internecie? (Całkowita liczebność próby; n = 25 824).

Większość Europejczyków twierdzi, że od nielegalnych źródeł dostępu do treści cyfrowych woli legalne źródła, jeśli są one przystępne cenowo, a więcej niż 4 na 10 osób korzystało z legalnych źródeł – to znacznie więcej niż osoby, które korzystały ze źródeł oferujących nielegalne treści.

Podobnie jak w przypadku wyników z 2020 r., badanie pokazuje, że **Europejczycy są bardzo otwarci na korzystanie ze źródeł oferujących legalne treści. 80% Europejczyków twierdzi, że aby uzyskać dostęp do treści online, woli korzystać z legalnych źródeł niż z ich nielegalnych odpowiedników, jeśli legalna opcja jest dostępna w przystępnej cenie.** Ponadto 69% uważa, że jakość i różnorodność treści oferowanych przez oficjalne źródła jest lepsza niż ta, którą można znaleźć w nielegalnych źródłach. Więcej osób nie zgadza się (46%) niż zgadza (36%), że łatwiej jest znaleźć treści z nielegalnych źródeł niż z legalnych. Entuzjazm młodych osób w odniesieniu do źródeł oferujących legalne treści jest nieco mniejszy, choć w grupie wiekowej od 15 do 24 lat 7 na 10 osób nadal woli przystępne cenowo legalne rozwiązania od nielegalnych, pod warunkiem że źródła oferujące legalne treści rzeczywiście są przystępne cenowo.

Odzwierciedleniem tej otwartości na źródła oferujące legalne treści jest fakt, że w **ciągu ostatnich 12 miesięcy 43% Europejczyków zapłaciło za dostęp do treści online z legalnego źródła, podczas gdy znacznie mniej – 14% – przyznaje się do świadomego korzystania z nielegalnych źródeł w celu uzyskania dostępu do takich treści.** Warto zauważyć, że spośród osób, które korzystały z nielegalnych źródeł, w ciągu ostatniego roku 6 na 10 osób korzystało również z płatnych legalnych źródeł, co świadczy o tym, że tylko mniejszość korzysta wyłącznie ze źródeł nielegalnych.

Korzystanie ze źródeł legalnych a korzystanie ze źródeł nielegalnych

W przypadku osób, które nie korzystały z nielegalnych źródeł, głównym powodem, dla którego tego nie robiły, jest fakt, że treści, którymi są zainteresowane, są dostępne za pośrednictwem legalnych źródeł (44%). Nieco mniejsza grupa (40%) twierdzi, że powstrzymuje się od korzystania z nielegalnych źródeł ze względu na świadomość szkody, jaką mogłoby to wyrządzić twórcom treści. Znacznie rzadszym powodem unikania nielegalnych źródeł są złe doświadczenia własne lub innych (odpowiednio 13% i 19%), szkody dla miejsc pracy i gospodarki UE (23%) lub obawa przed przyłapaniem lub grzywną (24%).

Niechęć do korzystania z nielegalnych źródeł może również wynikać z obawy przed narażeniem się na szkodliwe praktyki, takie jak oszustwa lub treści nieodpowiednie dla nieletnich. 82% Europejczyków zgadza się, że nielegalne pozyskiwanie treści internetowych wiąże się z ryzykiem narażenia na takie treści. Zdecydowana większość respondentów podziela ten pogląd niezależnie od tego, czy dostęp do treści uzyskali ze źródeł legalnych czy nielegalnych. Wśród osób, które nie uzyskały dostępu do treści w sposób nielegalny, ten pogląd jest jednak szerzej podzielany (85%) niż wśród osób, które uzyskały dostęp do treści w sposób nielegalny (75%).

Korzystanie z nielegalnych źródeł w celu uzyskania dostępu do treści cyfrowych jest praktykowane przez mniejszość Europejczyków, ale jest znacznie częstsze wśród młodszych grup wiekowych. Większa przystępność cenowa legalnych źródeł i szersza oferta to najczęściej wymieniane powody, dla których ludzie przestają korzystać z nielegalnych źródeł.

Jak wspomniano powyżej, uzyskanie dostępu do transmisji strumieniowej treści online z nielegalnych źródeł lub korzystanie z niej deklaruje mniejszość (14%) Europejczyków. 12% Europejczyków robiło to celowo, aby obejrzeć treści sportowe, a 11% twierdzi, że korzystało z nielegalnych urządzeń do transmisji strumieniowej, takich jak przystawki do odbioru sygnału telewizyjnego, lub pobierało aplikacje, aby uzyskać nielegalny dostęp do treści. Ten ostatni wskaźnik oznacza wzrost popularności takich narzędzi w porównaniu z poprzednimi edycjami badania.

Uzyskiwanie dostępu do treści z nielegalnych źródeł zdarza się znacznie częściej niż wynosi średnia wśród młodszych Europejczyków. W grupie wiekowej od 15 do 24 lat 33% deklaruje, że celowo korzysta z nielegalnych źródeł internetowych, 27% twierdzi, że korzystało z przesyłania strumieniowego treści z nielegalnych źródeł w celu oglądania sportu, a 25% przyznaje, że korzystało z nielegalnych urządzeń do przesyłania strumieniowego, aby uzyskać nielegalny dostęp do treści. Wszystkie te dane są ponad dwukrotnie wyższe od średniej UE.

Osoby, które uzyskały dostęp do treści online za pośrednictwem nielegalnych źródeł, są bardziej skłonne wierzyć, że istnieją powody, które to usprawiedliwiają, w porównaniu z osobami, które tego

nie robili. W grupie tej podaje się szereg potencjalnych przyczyn, co wskazuje na to, że nie ma jednego czynnika, który zachęcałby do piractwa. Najczęściej wymienianym powodem akceptowania przez użytkowników korzystania z pirackich treści jest ich przeznaczenie do użytku osobistego (71%), zbyt wysoka cena chronionych treści (68%) oraz ich niedostępność w ramach subskrypcji przesyłania strumieniowego (65%).

Wpływ ceny i dostępności źródeł znajduje odzwierciedlenie w fakcie, że **większa dostępność treści z legalnych źródeł i szersza oferta takich treści są najważniejszymi powodami, dla których użytkownicy nielegalnych źródeł przestaliby z nich korzystać** (odpowiednio 43% i 37% Europejczyków). Większa świadomość szkód, jakie korzystanie z pirackich treści przynosi producentom treści lub miejscom pracy i europejskiej gospodarce (odpowiednio 22% i 21%), w znacznie mniejszym stopniu powstrzymuje ludzi przed korzystaniem z nielegalnych źródeł.

Jedynie niewielki odsetek Europejczyków udostępnia chronione treści innym osobom, ale jest to znacznie częstsze wśród młodszych osób.

W ciągu ostatnich 12 miesięcy 11% Europejczyków przesłało treści chronione prawem autorskim w celu udostępnienia ich innym. 42% z nich uzyskało również dostęp do treści online z nielegalnych źródeł. Podobnie jak w przypadku korzystania z nielegalnych źródeł w celu pobierania lub przesyłania strumieniowego, wysyłanie jest zdecydowanie powszechniejsze wśród młodych ludzi. W ostatnim roku w grupach wiekowych 15–24 i 25–34 lata uczyniło to odpowiednio 25% i 21% respondentów, w porównaniu z mniej niż 1 na 10 Europejczyków w wieku powyżej 44 lat.

OBYWATELE EUROPEJSCY A WŁASNOŚĆ INTELEKTUALNA:
POSTRZEGANIE, ŚWIADOMOŚĆ I ZACHOWANIA

www.euiipo.europa.eu

OBYWATELE EUROPEJSCY A WŁASNOŚĆ INTELEKTUALNA: POSTRZEGANIE, ŚWIADOMOŚĆ I ZACHOWANIA

Streszczenie: czerwiec 2023 r.